Mia Kari
Puheenjohtaja
Suomen Muusikkojen liitto ry
6.10.2026

Suomen Muusikkojen Liitto ry:n lausunto
Asia: HE 144/2026 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvan yhdistelmävakuutusta koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen Muusikkojen Liitto ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Yleistä esityksestä

Muusikkojen liitto pitää yhdistelmävakuutuksen käyttöönottoa lähtökohtaisesti kannatettavana ja tarpeellisena uudistuksena. Musiikkialalla on tavallista, että toimeentulo muodostuu samanaikaisesti tai vuorotellen palkkatyöstä, yrittäjyydestä, freelance-työstä, esiintymispalkkioista, tekijänoikeuskorvauksista ja apurahoista. Työ on usein projektiluonteista, lyhytkestoista ja epäsäännöllistä. Nykyinen työttömyysturvajärjestelmä ei tunnista riittävän hyvin tällaista monimuotoista työskentelyä. Muusikkojen liitto kiinnitti näihin musiikkialan erityispiirteisiin huomiota jo esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa.

Yhdistelmävakuutus parantaisi erityisesti niiden henkilöiden asemaa, jotka työskentelevät sekä palkansaajina että yrittäjinä ja jotka eivät nykyisin täytä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehtoa erikseen, mutta joiden työskentely kokonaisuutena riittäisi työssäoloehdon täyttämiseen.

Uudistus ratkaisee kuitenkin vain osan monimuotoisesti työllistyvien työttömyysturvan ongelmista. Muusikkojen liitto kiinnittää huomiota erityisesti apurahansaajien asemaan sekä yrittäjyyden ja omassa työssä työllistymisen työvoimapoliittiseen arviointiin. Lisäksi yhdistelmävakuutuksen kustannusten ja saatavuuden tulee olla sellaisia, että vakuutus muodostuu tosiasialliseksi vaihtoehdoksi myös epäsäännöllisesti ja suhteellisen pienillä tuloilla työskenteleville.

Apurahansaajien asemaa koskevaa ehdotusta tulee muuttaa

Muusikkojen liitto pitää myönteisenä, että työskentelyapuraha olisi jatkossa mahdollista vakuuttaa ja että vakuutettu apurahatulo voisi kerryttää työssäoloehtoa. Tämä voi parantaa niiden musiikkialan ammattilaisten asemaa, joille apurahat muodostavat merkittävän osan toimeentulosta.

Nykyisin apurahalla työskentely ei kerrytä työssäoloehtoa, mutta apurahakausi voi pidentää työssäoloehdon tarkastelujaksoa ja siten mahdollistaa ennen apurahakautta kertyneen työssäoloehdon huomioon ottamisen. Hallituksen esityksen mukaan vakuutettu työskentelyapuraha voisi jatkossa kerryttää työssäoloehtoa. Samalla

apurahakausi ei kuitenkaan enää pidentäisi työssäoloehdon tarkastelujaksoa siinäkään tapauksessa, että apurahaa ei ole vakuutettu.

Muusikkojen liitto pitää perusteltuna, että vakuutettu työskentelyapuraha, joka voi kerryttää työssäoloehtoa, ei samalla pidennä työssäoloehdon tarkastelujaksoa. Ongelmallista sen sijaan on tarkastelujakson pidennyksen poistaminen myös vakuuttamattomilta apurahoilta. Vakuuttaminen on vapaaehtoista, eikä työskentelyapurahan vakuuttaminen ole kaikissa tilanteissa apurahansaajalle tarkoituksenmukaista esimerkiksi apurahakauden lyhyyden tai vakuuttamisesta aiheutuvien kustannusten vuoksi.

Muusikkojen liitto esitti esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa, että muutos tulisi rajata henkilöihin, jotka vakuuttavat työskentelyapurahansa. Näin uusi vakuutusmahdollisuus parantaisi niiden henkilöiden asemaa, jotka hyötyvät vakuuttamisesta, heikentämättä samalla muiden apurahansaajien nykyistä työttömyysturvaa.

Hallituksen esityksen vaihtoehtoisia toteuttamistapoja koskevassa kohdassa 5.1.3 on arvioitu myös mallia, jossa työskentelyapuraha edelleen pidentäisi työssäoloehdon tarkastelujaksoa silloin, kun henkilö ei ole vakuuttanut apurahaa työttömyyskassassa (HE 144/2026 vp, kohta 5.1.3). Esityksessä vaihtoehdon todetaan lisäävän työttömyysturvan hakemisen ja toimeenpanon monimutkaisuutta, koska etuuden maksajan olisi selvitettävä, onko työskentelyapuraha vakuutettu.

Kysymys nousi esiin laajasti myös esitysluonnoksesta saadussa lausuntopalautteessa. Hallituksen esityksen kohdassa 6.8.2 todetaan useiden lausunnonantajien ehdottaneen, että apurahakauden tulisi edelleen pidentää työssäoloehdon tarkastelujaksoa niiden henkilöiden osalta, jotka eivät ole vakuuttaneet apurahatuloaan (HE 144/2026 vp, kohta 6.8.2).

Muusikkojen liitto katsoo, ettei toimeenpanon monimutkaistuminen ole riittävä peruste ratkaisulle, joka voi samalla heikentää vakuuttamattomalla apurahalla työskentelevien nykyistä asemaa.

Muusikkojen liitto esittää, että työskentelyapuraha lakkaisi pidentämästä työssäoloehdon tarkastelujaksoa vain silloin, kun apuraha on vakuutettu ja se voi siten kerryttää työssäoloehtoa. Jos työskentelyapurahaa ei ole vakuutettu, apurahakauden tulisi edelleen pidentää työssäoloehdon tarkastelujaksoa.

Yhdistelmävakuutuksen toimivuus edellyttää työvoimapoliittisen arvioinnin kehittämistä

Hallituksen esitys ei muuta työttömyysturvan työvoimapoliittisia edellytyksiä. Tämä jättää yhdistelmävakuutuksen toimivuuden kannalta keskeisen kysymyksen uudistuksen ulkopuolelle.

Musiikkialalla on tavallista, että henkilö työskentelee palkkatyön rinnalla tai sen puuttuessa yrittäjänä tai työllistyy omassa työssään. Yhdistelmävakuutuksen käytännön hyöty riippuu olennaisesti siitä, voiko tällainen henkilö luottaa saavansa työttömyysturvaa silloin, kun yritystoiminta tai omassa työssä työllistyminen on tosiasiallisesti sivutoimista.

Muusikkojen liitto on esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota pää- ja sivutoimisuuden arvioinnin epävarmuuteen ja tulkintojen vaihteluun.

Muusikkojen liitto pitää tarpeellisena selkiyttää yrittäjyyden ja omassa työssä työllistymisen pää- ja sivutoimisuuden arviointiperusteita sekä parantaa arvioinnin ennakoitavuutta.

Hallituksen esityksessä tunnistetaan lausuntopalautteessa esiin noussut tarve kehittää yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen pää- ja sivutoimisuuden arviointia. Esityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö on selvittänyt asiaa ja KEHA-keskukselle on annettu suosituksia soveltamiskäytännön kehittämiseksi. Esitystä ei kuitenkaan ole tältä osin muutettu, koska kysymyksen katsotaan koskevan ensisijaisesti soveltamiskäytäntöä (HE 144/2026 vp, jakso 6.14).

Muusikkojen liitto pitää tärkeänä, että tätä kehittämistyötä jatketaan ja sen vaikutuksia seurataan. Pää- ja sivutoimisuuden arvioinnin tulee perustua toiminnan tosiasialliseen työmäärään ja siihen, estääkö toiminta kokoaikatyön vastaanottamisen. Oman ammattitaidon ylläpitäminen, uusien työmahdollisuuksien etsiminen tai muu työllistymistä edistävä toiminta ei itsessään saisi johtaa siihen, että henkilö katsotaan päätoimiseksi yrittäjäksi tai omassa työssä työllistyväksi.

Muusikkojen liitto pitää tärkeänä, että valiokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota työvoimapoliittisten arviointikäytäntöjen kehittämiseen ja niiden toimivuuden seurantaan. Ilman riittävän ennakoitavaa työvoimapoliittista arviointia yhdistelmävakuutus ei kaikilta osin saavuta sille asetettuja tavoitteita.

Työvoimapoliittisen arvioinnin oikeusturvaa on kehitettävä

Työvoimapoliittisen arvioinnin ennakoitavuuden lisäksi Muusikkojen liitto pitää tarpeellisena kehittää työnhakijan oikeusturvaa. Yhdistelmävakuutuksen toimivuuden kannalta on olennaista, että arviointien perustelut ovat riittäviä ja mahdolliset virheet voidaan tunnistaa ja korjata tehokkaasti.

Muusikkojen liitto kiinnitti jo kevään lausunnossaan huomiota siihen, että työttömyysetuutta koskeva muutoksenhaku kohdistuu etuuden maksajan päätökseen, vaikka etuusoikeuden kannalta ratkaiseva voi käytännössä olla sitä edeltävä työvoimapoliittinen arvio. Muusikkojen liitto pitää edelleen tarpeellisena kehittää muutoksenhakujärjestelmää siten, että työvoimapoliittisen arvion oikeellisuus voidaan saattaa nykyistä tehokkaammin riippumattoman tahon arvioitavaksi.

Yhdistelmävakuutus ei ratkaise pienituloisimpien ja epäsäännöllisesti työskentelevien asemaa

Yhdistelmävakuutus parantaa niiden henkilöiden asemaa, joiden eri työnteon muodoista kertyvät tulot yhdessä riittävät työssäoloehdon täyttämiseen. Se ei kuitenkaan ratkaise niiden henkilöiden toimeentulohaasteita, joiden tulot eivät yhteenlaskettuinakaan riitä työssäoloehdon täyttämiseen.

Tämä koskee myös osaa musiikkialan ammattilaisista. Musiikkialalla työ on usein lyhytkestoista ja projektiluonteista ja tulot voivat vaihdella huomattavasti kuukausittain. Muusikkojen liitto kiinnitti esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa huomiota siihen, että nykyinen euroistettu työssäoloehto ei kaikilta osin huomioi pirstaleista ja epäsäännöllistä työntekoa ja että osa musiikin esittäjistä jää yhdistelmävakuutuksesta huolimatta ansiopäivärahan ulkopuolelle.

Työssäoloehdon kertymiseen liittyy musiikkialalla myös työn ja siitä saatavan tulon erilainen ajoittuminen, jonka vuoksi työssäoloehdon kertymisessä tulisi maksupäivän sijasta tarkastella tulon perusteena olevan työn ajoittumista.

Hallituksen esitystä ei lausuntopalautteen perusteella muutettu tältä osin.

Muusikkojen liitto pitää tärkeänä, että yhdistelmävakuutuksen vaikutuksia seurataan myös siitä näkökulmasta, kuinka suuri osa monimuotoisesti ja epäsäännöllisesti työllistyvistä tosiasiassa pystyy täyttämään työssäoloehdon. Työssäoloehdon toimivuutta monimuotoisesti työllistyvien kannalta tulee tarvittaessa arvioida uudelleen saadun seurantatiedon perusteella.

Vakuutuksen kustannusten ja saatavuuden tulee olla kohtuullisia

Muusikkojen liitto pitää yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta perusteltuna lähtökohtana. Vapaaehtoisen vakuutuksen toimivuus edellyttää kuitenkin sitä, että vakuuttaminen on taloudellisesti mielekästä ja vakuutus on käytännössä saatavilla monimuotoisesti työllistyville.

Musiikkialalla tulot ovat usein epäsäännöllisiä ja suhteellisen pieniä. Muusikkojen liitto toi esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa esiin, että yrittäjän vakuutustuloon ja työskentelyapurahaan perustuvan ansio-osan rahoittaminen työttömyyskassan jäsenmaksuilla voi johtaa korkeisiin jäsenmaksuihin.

Vakuutuksen kustannukset voivat vaikuttaa paitsi vakuutettujen halukkuuteen ottaa yhdistelmävakuutus myös työttömyyskassojen halukkuuteen tarjota sitä. Jos vakuutus muodostuu kalliiksi tai hallinnollisesti raskaaksi, vaarana on, että yhdistelmävakuutus jää käytännössä vain rajallisen henkilöjoukon käytettäväksi.

Muusikkojen liitto pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanon yhteydessä seurataan yhdistelmävakuutuksen jäsenmaksujen tasoa, vakuutusta tarjoavien työttömyyskassojen määrää ja vakuutukseen liittyneiden henkilöiden määrää. Mikäli kustannukset tai vakuutuksen rajallinen saatavuus muodostuvat esteeksi järjestelmän tavoitteiden toteutumiselle, rahoitusmallia tulee arvioida uudelleen.

Lopuksi

Muusikkojen liitto pitää yhdistelmävakuutusta tärkeänä askeleena kohti työttömyysturvajärjestelmää, joka huomioi nykyistä paremmin työnteon eri muotojen yhdistämisen. Musiikkialan näkökulmasta uudistus on tarpeellinen, mutta se ei yksin ratkaise monimuotoisesti työllistyvien työttömyysturvan keskeisiä ongelmia.

Muusikkojen liitto pitää erityisen tärkeänä, että apurahansaajia koskevaa sääntelyä muutetaan eduskuntakäsittelyssä siten, että vakuuttamaton työskentelyapuraha säilyy työssäoloehdon tarkastelujaksoa pidentävänä perusteena.

Lisäksi yhdistelmävakuutuksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää työvoimapoliittisen arvioinnin kehittämisen jatkamista, arvioinnin ennakoitavuuden ja työnhakijoiden oikeusturvan vahvistamista sekä vakuutuksen kustannusten, saatavuuden ja tosiasiallisen kattavuuden seurantaa.